

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra Správního práva a správní vědy

Odpovědnost za přestupky proti občanskému soužití

Bakalářská práce

Liability for offenses against civil coexistence

Bachelor Thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Kristýna MLEZIVOVÁ

AUTOR PRÁCE

Lukáš BRHEL

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. 3. 2024

.....
Lukáš Brhel

Poděkování

Mé poděkování patří paní Mgr. Kristýně Mlezivové, vedoucí mé bakalářské práce. Velmi si cením její konstruktivní kritiky a podnětných připomínek, které mi pomohly tuto práci zdárně dokončit. Dále bych rád poděkoval mé rodině a přátelům za jejich podporu při psaní této práce.

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je popsat a zodpovědět otázku kdo, kdy a za jakých okolností bude odpovědný za spáchání přestupku proti občanskému soužití. Úvod je obecně věnován vymezení pojmu přestupek a odpovědnosti za jeho spáchání. Stěžejní kapitola pak pojednává o odpovědnosti za přestupky proti občanskému soužití, s důrazem na konkretizaci, kdo je odpovědný za jeho spáchání, s výčtem jednoduchých příkladů pro pochopení problematiky. V praktické části je rozebrána případová studie z praxe autora, s cílem přiblížit odborné i laické veřejnosti rozdíl mezi přestupkem znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci a ublížení na cti. Závěrečná část bude pojednávat o úvahách autora.

Klíčová slova

Čest, odpovědnost, občanské soužití, přestupek, pachatel, znaky skutkové podstaty, správní trest

Annotation

The subject of this bachelor thesis is to describe and answer the question of who, when and under what circumstances will be responsible for committing offences against civil coexistence. The introduction is generally devoted to the definition of the concept of misdemeanour and liability for its commission. The core chapter then discusses liability for offences against civil coexistence, with an emphasis on specifying who is liable for its commission, listing simple examples to understand the issue. In the practical part, a case study from the author's practice is discussed, with the aim of bringing to the attention of the professional and lay public the difference between the offence of disrespecting the position of an official in the exercise of his or her authority and the offence of defamation. The final part will deal with the author's reflections.

Keywords

Honour, responsibility, civil coexistence, offence, offender, elements of the offence, administrative punishment

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. PŘESTUPEK	7
1.1 Správní delikt	7
1.2 Prameny přestupkového práva	8
1.3 Pojem přestupek a jeho znaky	11
2. ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY	15
2.1 Odpovědnost fyzické osoby	15
2.1.1 Věk	15
2.1.2 Příčetnost	16
2.1.3 Zavinění.....	17
2.1.4 Omyl	17
2.2 Odpovědnost právnické osoby	18
2.3 Odpovědnost fyzické osoby podnikající	19
2.4 Okolnosti vylučující protiprávnost	20
2.5 Zánik odpovědnosti.....	21
3. ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY PROTI OBČANSKÉMU SOUŽITÍ	23
3.1 Ublížení na cti	23
3.2 Ublížení na zdraví	28
3.3 Narušení občanského soužití	31
3.3.1 Vyhrožování újmou na zdraví	32
3.3.2 Nepravdivé obvinění z přestupku	34
3.3.3 Schválnost.....	36
3.3.4 Jiné hrubé jednání	38
3.4 Omezení nebo znemožnění výkonu práv příslušníků národnostních menšin.....	40
3.5 Způsobení újmy pro důvody vymezené zákonem	43
4. ZNEVÁŽENÍ POSTAVENÍ ÚŘEDNÍ OSOBY VS. UBLÍŽENÍ NA CTI	47
5. KAZUISTIKA	51
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
Monografie	58
Zákonná úprava	59
Judikatura	59
Internetové zdroje	60

ÚVOD

Za téma bakalářské práce jsem si zvolil „Odpovědnost za přestupky proti občanskému soužití“, protože považuji za důležité na jejich páchání a s ní spojenou odpovědnost upozornit. Postih za jejich spáchání lze pak chápat jako nástroj, který zákonodárce vytyčil pro ochranu práv a zájmů jednotlivců. Respekt občanů k právům a svobodám druhých, včetně úcty a s ní spojené tolerance, je v dnešní době na ústupu. Díky politické a sociální disharmonii, se prostřednictvím anonymity sociálních sítí, často odráží negativní nálada ve společnosti. Spousta lidí nabývá dojmu, že za verbální útoky nebo urážky, které zasahují do důstojnosti jiných osob, jim nehrozí žádný postih. Nerespektování pravidel a norem, které slouží k zachování dobrých mezilidských vztahů, má pak za následek narušení klidného a harmonického soužití mezi občany ve společnosti.

Cílem mé práce je přiblížit a popsat odpovědnost za přestupky proti občanskému soužití, uvedené v zákoně č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích. Na úvod a převážnou část mé bakalářské práce jsem zvolil popisnou metodu a čerpal jsem z volně přístupných zdrojů informací, odborné literatury, ze zákonů a platných právních předpisů, z judikatury a z vlastní praxe.

V praktické části jsem použil analytickou metodu, kdy budu zkoumat rozdíl mezi přestupkem znevážení postavení úřední osoby a ublížení na cti, který podrobím rozboru v rámci případové studie odvozené z vlastní praxe. Cílem bude poukázat na palčivou problematiku ve vztahu občana, přestupce a úřední osoby, policisty při výkonu jeho povinností ukládaných zákonem.

Závěrem se zamyslím nad samotnou problematikou přestupků proti občanskému soužití a přidám vlastní úvahy a návrhy k usnadnění projednání přestupků či změně sankcí v zákoně.

1. PŘESTUPEK

1.1 Správní delikt

Pojem „delikt“, v právním slova smyslu veřejnoprávní delikt, lze charakterizovat jako čin porušující zákon nebo jiný obecně závazný právní předpis, za který hrozí sankce trestní povahy.¹ Na rozdíl od trestných činů, kde jsou veřejnoprávní delikty vymezeny trestním právem (přečiny, zločiny), jsou méně závažná provinění, v souvislosti s konáním či opomenutím, klasifikována jako správní delikty, které tvoří základ správněprávní odpovědnosti.² „Základem správněprávní odpovědnosti je jen protiprávní jednání fyzických či právnických osob, které naplňuje znaky správního deliktu“³. Díky absenci odpovědnosti, která až na výjimku u přestupků není u správních deliktů obecně upravena, lze těžko pojem správní delikt jednoduše definovat.⁴ Pojmové vymezení vychází ze zobecnění znaků jednotlivých druhů správních deliktů. Na základě těchto znaků můžeme definovat správní delikt jako protiprávní, zaviněné, společensky škodlivé jednání. Rozdílné znaky pak tvoří základ členění správních deliktů, díky čemuž se navzájem odlišují. Tyto odlišnosti lze spatřovat zejména v subjektu deliktu a jeho postavení, v charakteru porušených povinností, v zavinění a v neposlední řadě v sankcích.⁵

Za správní delikt se tedy považuje takové protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem a za které ukládá správní orgán správní trest.⁶ Jedná se o přestupky, zahrnující přestupky fyzických osob, právnických osob a fyzických osob podnikajících. Dále jinými správními delikty, jež jsou představovány

¹ HORZINKOVÁ, Eva a ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-7317-025-6, str. 11

² Tamtéž

³ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 25

⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 45

⁵ Tamtéž

⁶ Tamtéž

disciplinárními správními delikty a pořádkovými správními delikty, není-li u nich vysloveně uvedeno jinak.⁷

1.2 Prameny přestupkového práva

Přestupek, jako jeden ze tří druhů správních deliktů, je díky rekodifikaci (sjednocení právní úpravy odpovědnosti za přestupky a správní delikty) přestupkového práva od 1. července 2017 upraven po hmotně právní a procesní stránce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“), zákonem č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích (dále jen „zákon o některých přestupcích“) a zákonem č. 183/2017 Sb., tzv. pozměňovacím zákonem.⁸ Zásady „*Nullum crimen sine lege nulla poena sine lege, nullus processus criminalis sine*“⁹ dále určují, že základním pramenem právní úpravy odpovědnosti za přestupky je zákon. Nikoli obyčej, zvyklost, nebo právní precedent, jak je tomu např. v anglofonních zemích.¹⁰

V případě přestupkového práva je tedy základním pramenem Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod. Avšak ustanovení vztahující se ke správním deliktům zde výslovně obsažena nejsou. Přesto řadu ústavních požadavků a ústavně zaručených práv lze uplatnit v rámci odpovědnosti za přestupky (např. právo na řádný proces nebo právo na to být považován za nevinného, dokud rozhodnutí o vině nenabyde právní moci apod.). Podle čl. 1 Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, je účelem správněprávních norem ochrana společnosti a jejich hodnot, před protiprávním jednáním.¹¹ „*Lidé jsou si rovni v důstojnosti i v právech.*

⁷ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN isbn978-80-7502-531-9, str. 27

⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 17

⁹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 92

¹⁰ Tamtéž

¹¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 93

*Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.*¹²

Za další pramen přestupkového práva lze uvést mezinárodní smlouvy, a to v souvislosti s čl. 10 Ústavy České republiky.¹³ „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejímž ratifikacím dal parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“¹⁴ Z čehož vyplývá, že takové smlouvy jsou bezprostředně aplikovatelné a mají přednost před zákonem.¹⁵ Hlavní pilíř zde představuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění navazujících protokolů (dále jen Úmluva). Z pohledu přestupkového práva však má největší význam čl. 6, kde je formován požadavek na kvalitu procesu (právo na spravedlivý proces), nezávislost a nestrannost justice při rozhodování o deliktech spadající pod pojem „trestní obvinění“.¹⁶ Mezi další mezinárodní smlouvy lze uvést např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č. 12/1976 Sb.), Úmluvu o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.) a Úmluvu o lidských právech a biomedicíně (č. 96/2001 Sb. m. s.).¹⁷

Z výčtu zákonů a prováděcích předpisů, které souvisejí, nebo podrobněji upravují ustanovení přestupkového zákona, nelze opomenout např. zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, dále zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, jehož třetí část upravuje evidenci přestupků. Součinnost se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí zase upravuje v ustanovení § 72, § 76 odst. 6,

¹² Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, *Listina základních práv a svobod*. (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2023-10-08]

¹³ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 93

¹⁴ Zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992, *Ústava České republiky* (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>. [cit. 2023-10-08]

¹⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, Prášková, str. 93

¹⁶ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 42

¹⁷ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 96

§ 82, § 86 odst. 6, § 96, § 97 odst. 1 a v ustanovení § 99 odst. 1 přestupkového zákona. Získávání informací v souvislosti s odhalováním přestupků podle § 67, včetně odnětí věci podle § 34 a podání vysvětlení dle ustanovení § 61 je zase upraveno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.¹⁸

Mezi prameny přestupkového práva patří i některé vyhlášky, např. *vyhláška č. 520/2005 Sb., o rozsahu hotových výdajů a ušlého výdělku, které správní orgán hradí jiným osobám a o výši paušální částky nákladů řízení*¹⁹, zkoušky odborné způsobilosti zase upravuje § 111 odst. 6 přestupkového zákona a žádosti o opis nebo výpis z evidence Rejstříku trestů a žádosti o opis z evidence přestupků, je upravena vyhláškou č. 227/2016 Sb. aj.²⁰

Stěžejním procesním předpisem v souvislosti s prameny přestupkového práva však zůstává zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který se subsidiárně uplatňuje tam, kde přestupkový, nebo zvláštní zákon neobsahuje zvláštní právní úpravu.²¹ *Nestanoví-li zákon o odpovědnosti za přestupky, resp. jeho část III (§ 60 až 102), nebo jiný zvláštní zákon jiný postup, použije se v daném řízení o otázkách, které nejsou zvláštními zákony upraveny nebo jsou upraveny jen částečně a jejich řešení je nezbytné, postup podle správního řádu.*²² Např. doručování písemností, nahlížení do spisu, důkazní a zjišťovací prostředky, náležitosti odůvodnění, opravné prostředky, počítání času, lhůty, ochrana proti nečinnosti a další, jsou tedy ve vztahu k správnímu řízení procesně upraveny správním řádem.²³

¹⁸ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 97

¹⁹ *Vyhláška č. 520 ze dne 16. prosince 2005, o rozsahu hotových výdajů a ušlého výdělku, které správní orgán hradí jiným osobám, a o výši paušální částky nákladů řízení.* (vyhláška) Online. In: zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-520>. [cit. 2023-11-03]

²⁰ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 98

²¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 97

²² FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 48

²³ Tamtéž

1.3 Pojem přestupek a jeho znaky

Legální definice přestupku vychází kromě materiálního a formálního pojetí (znaků) také z jeho pozitivního a negativního vymezení.²⁴ Právní úprava přestupků zahrnuje obecnou hmotně právní a specifickou procesně právní problematiku. Díky svému legislativnímu, pojmovému vymezení, je přestupek jako jediný ze správních deliktů definován (označen), zatímco u disciplinárních a tzv. pořádkových správních deliktů zde pojmové legislativní vymezení zpravidla chybí.²⁵ Z ustanovení § 5 přestupkového zákona dále vyplývá, že „*přestupek je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin*“.²⁶ Tedy, aby byl určitý čin označen za přestupek, musí naplňovat následující znaky, převážně protiprávnost neboli rozpor s právní normou v rámci právního řádu.²⁷ „*Přestupkem nemůže být například čin spáchaný za některé z okolností vylučujících protiprávnost*“.²⁸ Aby bylo protiprávní jednání označeno za přestupek, musí také v potřebné míře naplnit společenskou škodlivost, tzv. materiální znak. Musí být za přestupek výslovně v zákoně označeno, dále splňovat formální znaky, znaky uvedené v zákoně a nesmí jít o trestný čin.²⁹

Materiální znaky přestupku, resp. jeho formálně materiálního pojetí spočívá ve vymezení pojmu přestupek užitím tzv. korektivu společenské škodlivosti.³⁰

²⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 132

²⁵ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-250-9, str. 24

²⁶ Zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, ve znění pozdějších předpisů

²⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* [online]. 3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022. dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>. [citováno 2023-10-02], str. 15

²⁸ Tamtéž

²⁹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-99, str. 64

³⁰ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 65

„K trestnosti přestupku se vyžaduje, aby byly naplněny znaky uvedené v zákoně a navíc, aby byly naplněny potřebnou mírou společenské škodlivosti.“³¹ Smyslem je odlišit od přestupku jednání zcela beztrestné, bagatelní na jedné straně, od jednání mající znaky trestného činu na straně druhé. Materiální znak přestupku je tedy vyjádřením společného pohledu na určité protiprávní jednání, které se promítá do správního trestu (sankce). Stanovení výše sankce je však úlohou zákonodárce. Kritéria míry společenské škodlivosti jsou pak upravena v § 38 přestupkového zákona, kde je stanovena povaha a závažnost přestupku.³²

Formální znaky přestupku jsou popsány v přestupkovém zákoně. Jedná se o znaky obecné, které jsou společné všem typům přestupků. Vztahují se k základům odpovědnosti za přestupky, které mají vztah k osobě pachatele (věk, přičetnost), pokud se tedy přestupku dopustila fyzická, právnická nebo fyzická osoba podnikající. V případě znaků charakterizujících skutkovou podstatu přestupku (objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka), hovoříme o znacích typových, či zvláštních.³³ „Skutková podstata přestupku představuje ucelený soubor objektivních a subjektivních znaků, kterými je přestupek charakterizován a které jednotlivé přestupky od sebe odlišují“³⁴.

Objekt přestupku, jako jeden ze zákonných znaků skutkové podstaty přestupku, lze v jeho obecné rovině chápat jako jevy a společenské vztahy ve sféře působnosti správních orgánů, proti nimž směřuje protiprávní jednání subjektů přestupku, kdy toto jednání je škodlivé, avšak ne v takové míře, aby se jednalo o trestný čin. Vedle objektu obecného vykazuje každá skutková podstata

³¹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 65

³² FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 66

³³ Tamtéž

³⁴ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, 66–67

přestupku i objekt individuální, který konkretizuje společenský zájem, který je narušen protiprávním jednáním konkrétního pachatele.³⁵

Všechny přestupky však nesměřují jen proti pořádku ve státní správě a samosprávě, ale také proti veřejné správě, kam patří např. přestupky proti majetku, veřejnému pořádku, občanskému soužití apod. Objekt u těchto přestupků je ve smyslu platné právní úpravy dále vymezen jako druhový objekt přestupků.³⁶

Další znak skutkové podstaty přestupku tvoří objektivní stránka. Jednání spočívající v porušení určité právní povinnosti, ať už ve formě konání, či opomenutí, směřující k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných zákonem, je v příčinné souvislosti mezi tímto jednáním a škodlivým následkem (kauzální nexus).³⁷

V pořadí další znak tvoří subjekt. „*Subjekt jako znak skutkové podstaty je povinný (obligatorní znak), který charakterizuje požadavek na zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení osoby pachatele*“.³⁸ Nejedná se zde o pachatele samotného, nýbrž o „slovo“, které v právní větě vyjadřuje, zda k odpovědnosti postačí obecné podmínky nebo další pachatelovy vlastnosti. Pokud zde není vysloven jakýkoliv požadavek na zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení osoby pachatele zpravidla slovy „kdo“ nebo „fyzická osoba“, jedná se o subjekt obecný. V případě subjektu speciálního jsou již požadavky na určitou speciální vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele vyžadovány, jako jsou např. úřední osoba, svědek, voják atd. Jsou-li však tyto požadavky natolik zákonem konkretizovány, že přestupku se může dopustit jen konkrétní osoba pachatele, hovoříme zde o subjektu konkrétním (speciálním).³⁹

³⁵ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-250-9, str. 27

³⁶ Tamtéž

³⁷ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 31

³⁸ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 33

³⁹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 33–34

Poslední znak skutkové podstaty přestupku tvoří subjektivní stránka. Jedná se o skupinu znaků charakterizující vnitřní (psychický) vztah pachatele k činu, který spáchal. Subjektivní stránka je tedy tvořena povinnými (obligatorními) znaky, jako zavinění a dále nepovinnými znaky, jako jsou pohnutka (motiv), cíl, psychický stav, nebo účel. Zavinění je založeno na složce vědění (intelektuální, představová) a složce vůle (volní, srozumění). Formy zavinění tvoří úmysl přímý (pachatel věděl a chtěl vyvolat následek) a úmysl eventuální (pachatel věděl a pro případ, že se následek stane, byl s tím srozuměn). Mezi další formy zavinění patří nedbalost vědomá, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může porušit, nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane. Neblahost nevědomá zase vyžaduje, aby pachatel nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům to vědět měl a mohl.⁴⁰

Kromě uvedených znaků je pojem přestupek dále vymezen tzv. pozitivně a negativně. V případě pozitivního vymezení pojmu přestupek se jedná o obecné pojmové vymezení („*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem*“). Jedná se zde o tzv. generální klauzuli přestupku, které jsou blíže vymezeny u jednotlivých skutkových podstat. Toto vymezení však není dostačující. Přestupek jako jeden z druhů veřejnoprávních deliktů je díky zákonodárci dále pojmově vymezen i negativně („... *nejde-li o trestný čin*“). Toto pojmové vymezení v negativním smyslu je potřeba vnímat i ve spojení, že o přestupek půjde mimo jiné i v případě, kdy se nejedná o správní disciplinární delikt a správní pořádkový delikt.⁴¹

⁴⁰ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 34–36

⁴¹ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-250-9, str. 25

2. ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY

Odpovědnost lze definovat jako schopnost za něco ručit. Z pohledu přestupkového práva lze odpovědnost za přestupek charakterizovat jako povinnost snášet následky, které vznikají a nastupují v případě porušení správněprávní normy, pokud jsou spojeny s možností uložení správního trestu. Odpovědnost vzniká v okamžiku porušení povinnosti stanovené právní normou.⁴² U přestupku je vznik odpovědnosti podmíněn naplněním všech jeho znaků.⁴³ „Jedním ze základních principů přestupkového práva je zásada odpovědnosti za spáchání přestupku, z níž vyplývá, že správní trest za přestupek lze uložit jen jeho pachateli a jen tehdy, naplnil-li všechny jeho znaky a bylo-li mu jeho spáchání dokázáno.“⁴⁴ Pachatele přestupku vymezuje ust. § 13 přestupkového zákona, jako fyzickou osobu, právnickou osobu, nebo fyzickou osobu podnikající, která svým vlastním jednáním naplnila všechny znaky přestupku, případně pokusu, je-li trestný. Za pachatele přestupku je též považován spolupachatel, nepřímý pachatel, zákonný zástupce, opatrovník, organizátor, návodce a pomocník.⁴⁵

2.1 Odpovědnost fyzické osoby

2.1.1 Věk

Obecnými předpoklady pro spáchání přestupku u fyzických osob jsou věk, přičetnost a zavinění. Podle § 18 přestupkového zákona však není za přestupek odpovědný ten, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku. Pro vznik odpovědnosti je zde hraniční den, který následuje po dni dovršení patnácti let (den patnáctých narozenin se nezapočítává). U přestupků, kterých se dopustili tzv. mladiství (osoby 15 až 18 let), je přihlíženo ke zvláštní péči, kterou jí

⁴² FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 25

⁴³ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 43

⁴⁴ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 75

⁴⁵ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 76

společnost přisuzuje.⁴⁶ „Při výběru správního trestu a jeho výměry je kladen důraz na ochranu osobnosti a soukromí mladistvého pachatele.“⁴⁷ Vznik odpovědnosti za přešupek je tedy u fyzické osoby (pachatele) spojen s dovršením 15 let, kdy je předpoklad, že již dosahuje potřebného stupně sociální vyžrálosti, rozumové a mravní vyspělosti (uvědomuje si následky za své protiprávní jednání a je schopen za ně nést důsledky).⁴⁸

2.1.2 Příčetnost

Fyzická osoba je za přešupek odpovědná pouze tehdy, byla-li v době jeho spáchání příčetná.⁴⁹ „Za přešupek není odpovědný ten, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat; odpovědnosti se však nezbavuje ten, kdo se do stavu nepřičetnosti přivedl, byť i z nedbalosti, užitím návykové látky; návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“⁵⁰

„Příčetnost je tedy vyloučena pouze v těch případech, kdy duševní porucha zcela zbavuje postiženou osobu buď schopnosti rozpoznávací, nebo schopnosti ovládací, případně obou těchto schopností.“⁵¹

⁴⁶ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 76–77

⁴⁷ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přešupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 125

⁴⁸ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-250-9, str. 35

⁴⁹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 75

⁵⁰ § 19 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 79

2.1.3 Zavinění

Odpovědnost fyzické osoby je vyjádřena vnitřním psychickým vztahem člověka k některým skutečnostem, které tvoří základ odpovědnosti za přešupek (nejedná-li fyzická osoba zaviněně, odpovědnost nevzniká).⁵² Podle § 15 přešupkového zákona k odpovědnosti za přešupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Zavinění je určeno pomocí tzv. složky vědomostní (zda a jak pachatel ví) a složky vůle (zda a jak pachatel chce). Složka vědomostní musí být přítomna jak u úmyslného, tak u nedbalostního zavinění. Složka vůle je pak vyhrazena jen pro úmyslné zavinění.⁵³

*„Přešupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, s tím byl srozuměn“.*⁵⁴

*„Přešupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí, nebo nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl“.*⁵⁵

2.1.4 Omyl

Omyl lze z pohledu přešupkového práva charakterizovat jako nesoulad vědomí pachatele se skutečností, kterou buď věděl, neznal nebo mylně předpokládal. Při uplatňování odpovědnosti jsou však bez ohledu na zavinění tyto otázky irelevantní. Spáchání přešupku v omylu je přípustné pouze u fyzických

⁵² FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 79–80

⁵³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupy a řízení o nich* [online]. 3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022. dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>. [citováno 2023-10-16], str. 26

⁵⁴ § 15 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupy a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ § 15 odst. 3 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupy a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

osob. U právnických a podnikajících fyzických osob je odpovědnost za přešupek založena na objektivní odpovědnosti. Omyl rozlišujeme na skutkový omyl (§ 16 přešupkového zákona) a právní omyl (§ 17 přešupkového zákona). Skutkový omyl je dále vymezen negativně, kdy pachatel nezná a ani nepředpokládá možnost vzniku skutkové okolnosti přešupku (nejedná úmyslně),⁵⁶ a pozitivně, kdy se pachatel domnívá, že určitá skutečnost existuje, ale ona neexistuje. U právního omylu v negativním smyslu se pachatel mylně domnívá, že jeho jednání je protiprávní. V pozitivním smyslu právního omylu je zase srozuměn, že se dopouští přešupkového jednání, které však není jakkoliv zákonem upraveno.⁵⁷ V obou případech zákon vylučuje odpovědnost za přešupek a nejedná se o něj, mohl-li se pachatel omylu vyvarovat.⁵⁸

2.2 Odpovědnost právnické osoby

Právnickou osobu lze chápat jako organizovaný útvar (uměle vytvořený subjekt), jehož existence je podmíněna zákonem. Je originálním nositelem povinností, jejíž dodržování je zajištěno prostřednictvím fyzických osob, které za právnickou osobu vystupují (jednají). Právnická osoba tedy nejedná sama, ale prostřednictvím fyzických osob, které k ní mají určitý vztah. Jedná se o tzv. přičitatelné jednání, které je přisuzováno právnické osobě. Podle § 20 odst. 2 přešupkového zákona, je za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby taxativně vymezen okruh osob, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě (např. fyzická osoba, která plní úkoly právnické osoby, zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, statutární orgán nebo jeho člen apod.). Pro vznik odpovědnosti nemusí být zjištěno, že se protiprávního jednání dopustila konkrétní fyzická osoba jednající za právnickou osobu. Odpovědnost právnické osoby je objektivní, tedy bez ohledu na zavinění

⁵⁶ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 79–80

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich* [online]. 3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022. dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>. [citováno 2023-10-16], str. 28–29

(jde o odpovědnost za jednání a nikoli za výsledek). Zbavení odpovědnosti lze za splnění tzv. liberačního důvodu.⁵⁹ Bez možnosti liberace by se objektivní odpovědnost jevila jako příliš tvrdá a nespravedlivá.⁶⁰ Důkazní břemeno nese právnická osoba, kdy v rámci odpovědnosti za přestupek nezodpovídá, pokud dostatečně prokáže⁶¹, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možné požadovat, aby přestupku zabránila.⁶²

2.3 Odpovědnost fyzické osoby podnikající

Podle ustanovení § 420 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, je za podnikatele považována osoba zapsaná v obchodním rejstříku, nebo která má k podnikání živnostenskou oprávnění, popř. má oprávnění podnikat upraveno jiným zákonem. Fyzická osoba podnikající může jednat sama za sebe, nebo stejně jako právnická osoba, prostřednictvím svých zaměstnanců, případně dalších fyzických osob, které jsou vymezeny v § 23 odst. 2 přestupkového zákona.⁶³ „Pro vznik odpovědnosti podnikající fyzické osoby je tedy nutné splnit jednak formální podmínku – jedná se o podnikající fyzickou osobu (fyzickou osobu oprávněnou k podnikání), a jednak faktickou podmínku spočívající v jednání ve vazbě na její podnikatelskou činnost.“⁶⁴ Při posuzování odpovědnosti fyzické osoby podnikající se postupuje stejně jako u právnické osoby (uplatnění objektivní odpovědnosti s možností liberace). U požadavků na

⁵⁹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-99, str. 82–83

⁶⁰ GRYGAR, Tomáš. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. advokatnidenik.cz [online]. 2019 Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/12/28/zprosteni-odpovednosti-pravnicke-osoby-za-prestupek/> [citováno 2023-11-23]

⁶¹ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 84–86

⁶² GRYGAR, Tomáš. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. advokatnidenik.cz [online]. 2019 Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/12/28/zprosteni-odpovednosti-pravnicke-osoby-za-prestupek/> [citováno 2023-11-23]

⁶³ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 86

⁶⁴ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 87

fyzickou osobu, vystupující za fyzickou osobu podnikající, se pak např. posuzuje její způsobilost, zvláštní vlastnosti, nebo její postavení aj.⁶⁵

2.4 Okolnosti vylučující protiprávnost

Jedná se o skutečnosti, které způsobují, že jednání mající rysy přestupku, není protiprávní, tudíž není přestupkem (čin, jinak trestný jako přestupek, není přestupkem).⁶⁶ Okolnosti vylučující protiprávnost dále upravuje přestupkový zákon jako krajní nouzi, nutnou obranu, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně.

Krajní nouze je přestupkovým zákonem definována jako jednání, kdy někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. Nejedná se o krajní nouzi, jestliže toto nebezpečí bylo možno za daných okolností odvrátit jinak, nebo následek, který byl tímto jednáním (odvracením) způsobený, je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl-li ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.⁶⁷

Nutnou obranu definuje přestupkový zákon jako jednání, kdy někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný zákonem. Nejedná se o nutnou obranu, byla-li zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.⁶⁸

Svolení poškozeného lze charakterizovat jako jednání na základě svolení osoby, jejíž zájmy jsou tímto činem dotčeny. Svolení však musí být dáno předem, nebo současně s jednáním osoby, a to dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně. O přestupek také nepůjde, je-li takové svolení dáno až po

⁶⁵ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 87

⁶⁶ FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní*. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9, str. 88

⁶⁷ § 24 Zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁸ § 25 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

spáchání činu. Jednající totiž mohl důvodně předpokládat, že vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům by osoba, jejíž zájmy jsou dotčeny, tento souhlas jinak udělila. Výjimku tvoří případy svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe. Za svolení nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví.⁶⁹

Přípustné riziko je přestupkovým zákonem definováno jako jednání, kdy někdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl k dispozici v době rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení, funkce, nebo v rámci svého předmětu činnosti společensky prospěšnou činnost, jež ohrozí, nebo poruší zájem chráněný zákonem. O přípustné riziko se jedná i tehdy, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak. O přípustné riziko nejde, jestliže tato činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by k ní dal v souladu s jiným právním předpisem souhlas, a výsledek, k němuž činnost směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika nebo provádění činnosti odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, nebo zásadám lidskosti, popř. se přičí dobrým mravům.⁷⁰

Při **oprávněném použití zbraně** se přestupku nedopustí ten, kdo ji užije v mezích stanovených jiným právním předpisem,⁷¹ např. policista (§ 56 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky).

2.5 Zánik odpovědnosti

Odpovědnost za přestupek zaniká uplynutím promlčecí doby, smrtí fyzické osoby, zánikem právnické osoby, nemá-li právního nástupce, nebo vyhlášením amnestie.⁷² „*Délka promlčecí doby činí 1 rok, nebo 3 roky, jde-li o přestupek, za*

⁶⁹ § 26 Zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ § 27 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ § 28 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷² § 29 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč.⁷³
Běh promlčení doby počíná běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku. Dnem spáchání přestupku se tedy rozumí den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přestupek spáchán. Je-li však znakem přestupku účinek, promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy takový účinek nastal. Promlčecí doba počíná běžet u pokračujícího přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku. U hromadného přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu útoku a u trvajících přestupku dnem následujícím po dni, kdy došlo k odstranění protiprávního stavu. Spáchá-li pachatel více přestupků, běží pro každý z nich promlčecí doba zvlášť.⁷⁴

„Odpovědnost právnické osoby za přestupek přechází na jejího právního nástupce. Má-li právnická osoba více právních nástupců, odpovídá za přestupek každý z nich, jako by přestupek spáchal sám.“⁷⁵

V případě smrti podnikající fyzické osoby přechází odpovědnost za přestupek na jinou osobu, pokračuje-li v její podnikatelské činnosti.⁷⁶ *„Pokračuje-li v podnikatelské činnosti více osob, odpovídá za přestupek každá z nich, jako by přestupek spáchala sama.“⁷⁷*

⁷³ § 30 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴ § 31 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ § 33 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ § 34 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ § 34 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

3. ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY PROTI OBČANSKÉMU SOUŽITÍ

S pojmem občanské soužití se lze v právním řádu České republiky setkat na mnoha místech, v žádném zákoně však není právně vyložen (legálně definován). Proto je řazen mezi tzv. neurčité právní pojmy, které lze vyjádřit např. prostřednictvím judikatury.⁷⁸ Dle judikatury je pojem občanské soužití definován jako „*souhrn pravidel chování, jejichž zachování je podle obecného názoru a přesvědčení nutnou podmínkou klidného a spořádaného soužití občanů v daném místě a čase.*“⁷⁹ V obecné rovině se tedy jedná o psaná či nepsaná pravidla slušnosti, jejichž cílem je předcházet vzniku újmy na právech a zájmech dotčených osob. Vybočením z mezí slušnosti pak dochází k porušení nebo ohrožení občanského soužití.

Z pohledu přestupkového práva jsou pak přestupky v mezilidských vztazích upraveny v ustanovení § 7 zákona o některých přestupcích, jako přestupky proti občanskému soužití, kam patří ublížení na cti, ublížení na zdraví, narušení občanského soužití, omezení nebo znemožnění výkonu práv příslušníků národnostních menšin a způsobení újmy pro důvody vymezené zákonem.

3.1 Ublížení na cti

Přestupek ublížení na cti, archaicky „nactiutrhání“, se kromě fyzické nepodnikající osoby může dopustit i osoba právnická (nově upraveno od 1. 7. 2017) „*tím, že jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí.*“⁸⁰ Zesměšnění lze v obecné rovině vyložit jako jednání s cílem ponížít vážnost, důstojnost, či prestiž člověka v očích ostatních. Jako příklad lze uvést obvinění z nečestného nebo nemravného chování (pomluva). Pod pojmem „hrubá urážka na cti“ si můžeme díky pestrosti výrazů představit např. urážky typu „hajzl“, „coura“, „blbeček“ atd. Z hlediska naplnění znaků není rozhodující forma (ústně,

⁷⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 148–149

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu – senátu ze dne 2. července 2010, sp. zn. 7 As 12/2010–65. [ASPI ID: JUD182220CZ].

⁸⁰ Zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*, ve znění pozdějších předpisů

písemně, nebo prostřednictvím sociálních sítí), ale vždy záleží na okolnostech konkrétního případu. Pojmovým znakem přestupku ublížení na cti je tedy skutečnost, že se jedná o výrok urážlivý nebo zesměšňující, o kterém má pachatel povědomí, že v dané situaci a v dané skupině obyvatel se jedná o výrok hanlivý. Musí však jít o výrok hrubě urážlivý, dehonestující, tedy výrok intenzivnější než nevhodný.⁸¹

Přestupek ublížení na cti je projednáván z moci úřední.⁸² Řízení o něm může správní orgán zahájit a vést pouze se souhlasem osoby, která je přímo postižená jeho spácháním. Z dikce zákona plyne, že se musí jednat o přímé postižení, které se bezprostředně promítlo do subjektivní právní sféry dané osoby. Zákonná úprava pak osobám přímo postiženým spácháním přestupku přiznává prakticky identická procesní práva, jaké má zákonný zástupce, opatrovník mladistvých obviněných a orgán sociálně-právní ochrany dětí. Nemá však právo podat odvolání, žádat o obnovu řízení, nebo nové rozhodnutí.⁸³ Správní orgán určí osobě přímo postižené přestupkem lhůtu pro udělení, či neudělení souhlasu k zahájení řízení, nebo pokračování v již zahájeném řízení, jenž nesmí být kratší než 30 dnů. Souhlas se zahájením řízení o přestupku však může osoba přímo postižená vzít kdykoli zpět, a to až do doby vydání rozhodnutí o odvolání.⁸⁴ Tzv. zpětvzetí dříve uděleného souhlasu však může osoba přímo postižená spáchaným přestupkem učinit jen jednou. Udělení souhlasu se zahájením, nebo pokračováním probíhajícího řízení nelze učinit opakovaně.⁸⁵ Podle § 7 odst. 8 zákona o některých přestupcích se u přestupku ublížení na cti pokusí správní orgán před zahájením správního řízení o smír mezi osobou přímo postiženou ublížením na cti a pachatelem přestupku. Pokud se usmíření

⁸¹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 150–159

⁸² § 78 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 417

⁸⁴ § 79 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁵ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 460

uskuteční, správní orgán správní řízení zastaví. Jedná se o zvláštní formu odklonu, nikoli o dohodu mezi obviněným a osobou, jíž bylo ublíženo na cti, ale o určité smírné řešení, na základě kterého správní orgán řízení zastaví.⁸⁶

V případě dotčené osoby mladší 18 let, nebo byl-li přestupek předmětem vykázání ze společného obydlí, zahájí nebo bude vést správní orgán již zahájené řízení bez souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku.⁸⁷ Bude-li však udělený souhlas se zahájením správního řízení v jeho průběhu vzat zpět, může správní orgán v řízení pokračovat, pokud zjistí, že se jedná o přestupek, jehož řízení lze zahájit i bez udělení souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku.⁸⁸

Za přestupek proti občanskému soužití – jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích, je odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba příčetná, v den spáchání přestupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje ust. § 4 zákona o některých přestupcích (požívající výsad a imunit nebo podléhající kázeňské pravomoci), jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přestupku (viz kapitola 2.1). Podle § 15 přestupkového zákona je u odpovědnosti fyzické osoby za přestupek vyžadováno zavinění (hlavní znak), kdy v tomto případě postačí nedbalost. Zákon výslovně nestanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Musí se však jednat o nedbalost vědomou, kterou upravuje § 15 odst. 3 písm. a) přestupkového zákona. Pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. Dále zde není vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přestupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přestupkového zákona, jelikož v ust.

⁸⁶ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 152

⁸⁷ § 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁸ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 457

§ 7 zákona o některých přestupcích to není výslovně uvedeno.⁸⁹ Výjimku zde tvoří tzv. nepřímý pachatel, který vždy jedná úmyslně (§ 12 odst. 2 přestupkového zákona) a ke spáchání přestupku užije jinou osobu, která není trestně odpovědná, např. pro nepřičetnost, nebo nedostatek věku. „Příkladem je situace, kdy opatrovník navede osobu v duševní poruše k urážlivému jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití dle § 7 odst. 1 písm. a) zák. o některých přestupcích.“⁹⁰ Za přestupek urážka na cti tedy nebude odpovědný ten, kdo pro svou duševní poruchu nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání. Odpovědnosti se však nezbujuje ten, kdo si stav nepřičetnosti, byť i z nedbalosti, přivodil sám užitím alkoholu, nebo omamných a psychotropních látek (§ 19 přestupkového zákona).⁹¹

Za spáchání přestupku proti občanskému soužití – jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí podle § 7 odst. 2 písm. a) zákona o některých přestupcích je dále způsobilá právnická osoba, např. politická strana, politické hnutí, honební společenstvo nebo územní samosprávný celek, obec a kraj. U územních samosprávních celků však hovoříme o přestupkovém řízení pouze v případě s výkonem vrchnostenské (fiskální) veřejné správy. Např. zaměstnanec obce jedná při plnění úkolů vyplývajících z jeho postavení za obec, v přímé souvislosti s její činností nebo v jejím zájmu či prospěchu. Naopak ale právnická osoba nikdy nemůže být uražena na cti. U právnické osoby se zavinění nezkoumá.⁹² Jde o objektivní, nikoli absolutní odpovědnost, což je možno vyjádřit tak, že jde o odpovědnost za jednání a nikoli za výsledek (viz „liberace“ kapitola 2.2).⁹³ Právnická osoba nikdy nejedná sama za sebe, ale jedná za ni jiné osoby (např. statutární orgány, zaměstnanci, zástupci atd.), které se přestupkového jednání mohou dopustit. Toto jednání je pak přičitatelné právnické osobě, tedy

⁸⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 150

⁹⁰ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 84

⁹¹ Tamtéž

⁹² STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 159

⁹³ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 196

bude odpovědná ta právnická osoba, za kterou tyto osoby jednaly. Vzniku odpovědnosti právnické osoby dále nebrání, nepodaří-li se zjistit konkrétní fyzickou osobu, která za právnickou osobu jednala protiprávně, byť je to pro vyvození odpovědnosti nezbytné.⁹⁴ „Například právnická osoba se dopustí přestupku proti občanskému soužití v podobě urážky na cti podle § 7 odst. 2 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích tím, že umístí urážlivý text na svých stránkách. Není však možné fakticky dohledat konkrétního zaměstnance, který text na webové stránky vložil...“⁹⁵ Jestliže je tedy zjevné, že jednáním právnické osoby vznikla odpovědnost za přestupek, nemusí správní orgán zjišťovat konkrétní fyzickou osobu, která za ni jednala.⁹⁶

Za přestupek podle § 7 odst. 1 písm. a) a § 7 odst. 2 písm. a) zákona o některých přestupcích lze podle § 7 odst. 4 písm. a) zákona o některých přestupcích uložit nepodnikající fyzické osobě a právnické osobě pokutu (peněžitý trest ukládaný samostatně nebo s jiným správním trestem) až do výše 10 000 Kč. Shledá-li však správní orgán opodstatněné důvody pro uložení mírnějšího trestu, lze na místo pokuty uložit napomenutí (nejmírnější správní trest ukládaný za méně závažné přestupky), nebo může od správního trestu i upustit. V případě zjištění opakovaného spáchání přestupku, lze podle § 7 odst. 5 zákona o některých přestupcích pachateli uložit pokutu až do výše 15 000 Kč.⁹⁷

Dopustí-li se přestupku podle § 7 odst. 1 zákona o některých přestupcích fyzická osoba, může ji správní orgán uložit tzv. omezující opatření (§ 52 přestupkového zákona). Toto omezující opatření např. spočívá v zákazu navštěvovat určitá veřejně přístupná místa, jako jsou parky, prostranství před nákupním centrem, nebo místa, kde se konají sportovní, kulturní či jiné

⁹⁴ § 20 odst. 6 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁵ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 59–60

⁹⁶ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. str. 60

⁹⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Komentátor. ISBN 978-80-7502-383-4, str. 888–889

společenské akce (fotbalová utkání, koncerty atd.). V souvislosti s užíváním alkoholu nebo jiných návykových látek lze nařídit povinnost zdržet se styku s určitou osobou (např. domácí násilí), nebo vymezeným okruhem osob, které tyto látky užívají. Osobě páchající násilí v rodině nebo v partnerském vztahu lze nařídit povinnost podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování. Omezující opatření musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného přestupku, s přihlédnutím k osobním poměrům pachatele a lze jej uložit pouze se správním trestem po dobu jednoho roku.⁹⁸

3.2 Ublížení na zdraví

Přestupku ublížení na zdraví se dopustí nepodnikající fyzická osoba tím, že jinému ublíží na zdraví. Pojem ublížení na zdraví není zákonem blíže definován, proto při posouzení okolností každého případu je východiskem kvalitativní a kvantitativní odchylka od stavu, který je považován za zdravý (stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody). Jedná se tedy o takový zásah do tělesné integrity poškozeného, který vyvolá stav v podobě poruchy zdraví, např. poranění bez trvalých následků nebo lékařské ošetření a s ní spojenou rekonvalescenci, nikoli však po delší dobu. Nejedná se tedy o jakýkoliv zásah do osobní integrity nebo čistě subjektivní pocit poškozeného. Lze je chápat jako protiprávní jednání pachatele, jehož intenzita (povaha) směřuje pouze k následku lehkého ublížení na zdraví, jako jsou např. nepatrné ranky, oděrky, hematomy apod. Přestupek ublížení na zdraví je typický poruchový delikt. Jako příklad lze uvést jednání, kdy pachatel udeří poškozeného obličejem, a tím mu způsobí modřinu. V případě přestupku ublížení na zdraví hovoříme i o jednání, kdy vlastník psa nebo ten, komu vlastník psa svěří, má psa bez náhubku a vodítka, který pak někoho lehce pokouše, čímž nezabezpečí ochranu okolí, zejména ostatních osob.⁹⁹ Podle rozsudku Městského soudu se *„u chovatelů a majitelů psů vyžaduje vyvinutí vyšší míry opatrnosti a předvídavosti. Pro posouzení zavinění nejsou podstatné skutečnosti týkající se např. povahy psa, neboť vlastník každého psa si musí být*

⁹⁸ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 282–283

⁹⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 149

vždy vědom možnosti neočekávané reakce psa. Jeho povinností je ovlivnit chování psa a kontrolovat jej. V konkrétních případech je však třeba zkoumat, zda bylo vůbec možné předejít kousnutí psa například za situace, kdy sám poškozený uvede, že se k němu sehnul se snahou ho pomazlit.¹⁰⁰ V případě pokousání psem je tedy nutné zkoumat všechny okolnosti incidentu a posoudit míru zavinění všech zúčastněných stran.

Řízení o přestupku ublížení na zdraví zahájí správní orgán z moci úřední. Podle § 7 odst. 7 zákona o některých přestupcích, je-li tento přestupek spáchán mezi osobami blízkými, může správní orgán zahájit a vést správní řízení pouze se souhlasem osoby, která je přímo postižená jeho spácháním. Osoby blízké blíže definuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Pod pojmem osoba blízká si lze představit příbuzného v řadě přímé, sourozence, manžela nebo partnerku (viz registrované partnerství). Dále jiné osoby v poměru rodinném či obdobném, pokládající se za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou by jedna z nich utrpěla, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Můžeme zařadit i osoby sešvagřené nebo ty osoby, které spolu trvale žijí.¹⁰¹ Správní orgán určí osobě přímo postižené přestupkem lhůtu pro udělení, či neudělení souhlasu k zahájení řízení, nebo pokračování v již zahájeném řízení, jenž nesmí být kratší než 30 dnů. Souhlas se zahájením řízení o přestupku však může osoba přímo postižená vzít kdykoli zpět, a to až do doby vydání rozhodnutí o odvolání.¹⁰² Tzv. zpětvzetí dříve uděleného souhlasu však může osoba přímo postižená spáchaným přestupkem učinit jen jednou. Udělení souhlasu se zahájením, nebo pokračováním probíhajícího řízení nelze učinit opakovaně.¹⁰³ V praxi však mohou nastat situace, kdy jedním přestupkem může být postiženo více osob. V případě zahájení správního řízení pak postačí souhlas pouze jedné osoby, nikoli všech.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. dubna 2013, sp. zn. 1 As 20/2011–26. [ASPI ID: JUD195033CZ]

¹⁰¹ § 22 odst. 1 zákona 89/2012 Sb., Občanský zákoník

¹⁰² § 79 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 478

¹⁰⁴ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 152

U osoby mladší 18 let, nebo byl-li přestupek předmětem vykazání ze společného obydlí, zahájí nebo bude vést správní orgán již zahájené řízení bez souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku. Tímto je zaručena ochrana slabších jedinců, jako jsou např. děti.¹⁰⁵ V případě, že u zahájeného správního řízení, na základě souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku, byl v jeho průběhu vzat souhlas zpět, může správní orgán dále v řízení pokračovat, pokud zjistí, že se jedná o přestupek, jehož řízení lze zahájit i bez souhlasu.¹⁰⁶

Za přestupek proti občanskému soužití – ublížení na zdraví, který je upraven v § 7 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích, je odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přestupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přestupcích (nejedná se o osobu požívající výsad a imunit, případně podléhající kázeňské pravomoci), jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přestupku (viz kapitola 2.1). Podle § 15 přestupkového zákona je u odpovědnosti fyzické osoby za přestupek vyžadováno zavinění (hlavní znak), kdy i v tomto případě postačí nedbalost. Zákon výslovně nestanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Musí se však jednat o nedbalost vědomou, kterou upravuje § 15 odst. 3 písm. a) přestupkového zákona. Pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí.¹⁰⁷ Za zmínku pak stojí jednání pachatele v tzv. pozitivním omylu, kdy se např. domnívá, že jedná v nutné obraně. Útok byl však veden pouze z legrace, tedy nehrozilo žádné nebezpečí. V rámci tzv. putativní obrany jsou však domnělému útočníkovi způsobeny drobné oděrky a modřiny. Pachatel tedy nejednal s úmyslem způsobit ublížení na zdraví, toto jednání však nevylučuje odpovědnost

¹⁰⁵ § 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 457

¹⁰⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 150

za ublížení na zdraví z nedbalosti.¹⁰⁸ Dále zde není vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přestupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přestupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přestupcích, to není výslovně uvedeno.¹⁰⁹

Nepodnikající fyzické osobě lze podle § 7 odst. 4 písm. b) zákona o některých přestupcích uložit pokutu až do výše 20 000 Kč. V případě zjištění opakovaného spáchání přestupku lze podle § 7 odst. 5 zákona o některých přestupcích pachateli uložit pokutu až do výše 30 000 Kč, nebo podle § 52 přestupkového zákona omezující opatření, viz výše. Příkazem na místě lze pachateli uložit pokutu do 10 000 Kč a mladistvému obviněnému max. do výše 2 500 Kč.¹¹⁰

3.3 Narušení občanského soužití

Podle § 7 odst. 1 písm. c) přestupkového zákona se přestupku s cílem narušit občanské soužití dopustí nepodnikající fyzická osoba tím, že úmyslně vyhrožuje jinému újmou na zdraví, jiného nepravdivě obviní z přestupku, dopustí se vůči jinému schválnosti, nebo se vůči jinému dopustí hrubého jednání. Podle § 7 odst. 2 písm. b) zákona o některých přestupcích se kromě přestupku vyhrožování jinému újmou na zdraví může výše vyjmenovaných přestupků dopustit i právnická osoba. Narušení občanského soužití lze dle obecného názoru a přesvědčení charakterizovat jako jednání, které narušuje občanské soužití, kdy jeho intenzita překračuje rámec nevhodnosti (např. vybočení z mezí slušnosti

¹⁰⁸ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 72

¹⁰⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 150

¹¹⁰ KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Komentátor. ISBN 978-80-7502-383-4, str. 888–889

a zdvořilosti). I když je hranice mezi hrubým jednáním a nevhodností tenká, je třeba je od sebe odlišit.¹¹¹

V případě, že ke spáchání níže uvedených přestupků dojde mezi osobami blízkými, je i zde k zahájení řízení, nebo pokračování v již zahájeném řízení vyžadován souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku (kapitola 3.2). U přestupků podle § 7 odst. 2 zákona o některých přestupcích (nepravdivé obvinění z přestupku, schválnost a jiné hrubé jednání), kterých se může dopustit i právnická osoba, platí jedna zvláštnost. Jedná se o případy, kdy vztah mezi právnickou osobou a jejím statutárním orgánem, nebo zaměstnancem, je roven vztahu mezi osobami blízkými. I zde bude správní orgán vyžadovat souhlas se zahájením nebo pokračováním již zahájeného správního řízení.¹¹²

3.3.1 Vyhrožování újmou na zdraví

Vyhrůžka, či vyhrožování lze v obecné rovině charakterizovat jako hrozbu, která má v adresátovi vzbudit opodstatněné obavy, např. obavu o své zdraví. Může být vznesena verbálně či za užití gest. Nesmí být však vzneseny obecně, nýbrž určeny přímo adresátovi, díky čemuž v něm vzbudí důvodnou obavu.¹¹³ „Obavou rozumíme tísnivý pocit z reálného nebezpečí, zde konkrétně z ublížení na zdraví, vznikající v rozpoložení mysli poškozeného.“¹¹⁴ Pokud však pachatel vyhrožováním vzbudí v adresátovi důvodnou obavu o život (např. se zbraní v ruce, nikoli důchodce s holí v ruce), nejedná se o přestupek, ale o skutečnosti nasvědčující tomu, že jde o trestný čin nebezpečné vyhrožování dle ust. § 353 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). Toto protiprávní jednání se nevylučuje i v případě užití gest (např. pachatel pohybem

¹¹¹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 165–166

¹¹² STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 151

¹¹³ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 166

¹¹⁴ Tamtéž

ruky naznačuje podřezání krku), kterému předcházela slovní rozepře a výhružky směřující proti životu a zdraví poškozeného.¹¹⁵

Za přešupek proti občanskému soužití – vyhrožování újmou na zdraví, který je upraven v § 7 odst. 1 písm. c) bod. 1 zákona o některých přešupcích, je odpovédná pouze nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přešupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přešupcích, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přešupku (kapitola 2.1). Podle § 15 přešupkového zákona je u odpovédnosti fyzické osoby za přešupek vyžadováno zavinění, kdy v tomto případě zákon výslovně stanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Zákon dále rozeznává úmysl na přímý a nepřímý, kdy v případě spáchání přešupku vyhrožování újmou na zdraví se jedná o úmysl přímý (pachatel přešupku věděl, že svým jednáním může způsobit přešupek, proto chtěl a jednal protiprávně).¹¹⁶ U tohoto přešupku totiž nestačí, že pachatel jednal úmyslně, ale musí být prokázáno, že jeho jednání, úmysl směřovaly ke způsobení následku, v tomto případě vyhrožováním újmou na zdraví narušit občanské soužití.¹¹⁷ Není zde vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přešupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přešupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přešupcích, to není výslovně uvedeno. Právnícká osoba není za spáchání přešupku vyhrožování újmou na zdraví odpovédná, jelikož se tohoto přešupku nemůže dopustit.¹¹⁸

¹¹⁵ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přešupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, 161–164

¹¹⁶ § 15 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovédnosti za přešupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁷ KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o odpovédnosti za přešupky a řízení o nich a zákon o některých přešupcích: s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Komentátor. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-383-4, str. 884

¹¹⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přešupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 161–164

3.3.2 Nepravdivé obvinění z přestupku

V tomto přestupkovém jednání je úmyslem pachatele přivodit jinému stíhání za přešupek, nikoli za trestný čin. V opačném případě by lživé, nepravdivé obvinění zakládalo skutkovou podstatu trestného činu křivého obvinění dle ust. § 345 trestního zákoníku. Nepravdivé obvinění z přestupku lze blíže charakterizovat jako účelově vykonstruované obvinění, které se nezakládá na pravdě, ale svou povahou a formou sdělení přivodí stíhání jiné osobě a sankci v podobě správního trestu.¹¹⁹ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu „u přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. c) bodu 2. zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, spočívajícího v nepravdivém obvinění jiného z přestupku, se obdobně jako u trestného činu křivého obvinění (§ 345 trestního zákoníku) pro naplnění formálních znaků této skutkové podstaty vyžaduje, aby pachatel jiného nepravdivě obvinil z protiprávního jednání. Při posuzování viny se nestačí zabývat pouze otázkou, zda osoba, kterou pachatel obvinil, skutečně spáchala přešupek, případně zda za něj byla odsouzena. Je nutné zároveň prokázat, že si pachatel byl vědom, že jinou osobu obviňuje nepravdivě.“¹²⁰ Při posuzování viny nestačí pouze zkoumat, zda osoba, kterou pachatel obvinil, skutečně spáchala přešupek, případně zda za něj byla odsouzena. Je nutné prokázat, že si pachatel byl vědom nepravdivosti obvinění a že ho vznášel s úmyslem poškodit druhou osobu. Z principu je však vyloučeno, aby pachatel obvinil z přestupku sám sebe, nebo osobu mladší 15 let, která za přešupek není odpovědná. Sankce za naplnění znaků skutkové podstaty přestupku nepravdivé obvinění z jeho spáchání však směřuje k postihu pouze toho, kdo úmyslně, nepravdivě obviňuje jiného, že se dopustil protiprávního jednání, nikoli toho, kdo se pouze mylně domníval, že k naplnění znaků došlo. Nepodaří-li se správnímu orgánu vinu prokázat, že obvinění bylo křivé (nepravdivé) s úmyslem stíhat nevinného, není tato skutečnost sama o sobě důkazem.¹²¹

¹¹⁹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 196

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. září 2022, sp. zn. 6 As 101/2022–32. [ASPI ID: JUD807839CZ]

¹²¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 196

Za přešupek proti občanskému soužití – nepravdivé obvinění z přešupku, který je upraven v § 7 odst. 1 písm. c), bod 2. zákona o některých přešupcích, je odpovědná pouze nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přešupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přešupcích (osoba, která nepožívá výsad a imunit nebo nepodléhá kázeňské pravomoci), jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přešupku. Podle § 15 přešupkového zákona je u odpovědnosti fyzické osoby za přešupek vyžadováno zavinění (hlavní znak), kdy v tomto případě zákon výslovně stanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Není zde vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přešupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přešupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přešupcích to není výslovně uvedeno.¹²²

V případě odpovědnosti právnické osoby, která se dopustí přešupku proti občanskému soužití – nepravdivé obvinění z přešupku podle § 7 odst. 2 písm. b), bod 1. zákona o některých přešupcích, jde stejně jako v předchozím případě o objektivní, nikoli absolutní odpovědnost, což je možno vyjádřit tak, že jde o odpovědnost za jednání a nikoli za výsledek (viz výše).¹²³ „Za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přešupek považuje statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, jiný orgán právnické osoby nebo jeho člen, zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, fyzická osoba, která plní úkoly právnické osoby, fyzická osoba, kterou právnická osoba používá při své činnosti, nebo fyzická osoba, která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila.“¹²⁴ Proto právnická osoba nemůže někoho nepravdivě obvinít ze spáchání přešupku. To může např.

¹²² Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹²³ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přešupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 196

¹²⁴ § 20 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

zaměstnanec, odpovědný za činnost a fungování právnické osoby, který poruší nebo nesplní povinnost uloženou právnické osobě, nebo její statutární orgán, jehož jednání je pak přičitatelné právnické osobě, kdy v tomto případě bude odpovědná ta právnická osoba, za kterou tento orgán jednal.¹²⁵

Půjde-li o totéž protiprávní jednání, v rámci odpovědnosti právnické osoby není současně vyloučena i odpovědnost fyzické osoby, která za právnickou osobu jednala. Shoduje-li se jejich protiprávní jednání, přestupkový zákon stanoví možnost souběžného postihu jak u právnické, tak fyzické osoby. Z uvedeného vyplývá, že správní orgán by se neměl spokojit jen s postihem právnické osoby, ale měl by zkoumat, zda fyzická osoba, jednající za ni shodným jednáním, také nenaplnila znaky přestupku. U této souběžné odpovědnosti se však nemůže jednat o spolupachatelství. Chybí zde společný úmysl (jednání fyzické a právnické osoby ke společnému cíli).¹²⁶

3.3.3 Schválnost

Jedná se o hrubé jednání, které negativně zasahuje do práva na pokojný život, s cílem tento stav narušit. Je to nevhodné jednání, které svým charakterem nebo četností je konáno proti vůli jiného, tzv. naschvál, s cílem narušit občanské soužití.¹²⁷ Ustanovením § 7 odst. 1 písm. c) bod 3 a § 7 odst. 2 písm. b) bod 2 zákona o některých přestupcích, jsou chráněny dobré mezilidské vztahy mezi členy společnosti.

Za přestupek proti občanskému soužití – schválnosti podle § 7 odst. 1 písm. c), bod 3. zákona o některých přestupcích, je stejně jako v předchozích případech odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přestupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přestupcích (viz výše), jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přestupku. Podle § 15 přestupkového zákona je u odpovědnosti fyzické osoby za

¹²⁵ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 55

¹²⁶ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 60

¹²⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 167

přestupek vyžadováno zavinění (hlavní znak), kdy v tomto případě zákon výslovně stanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Jako příklad schválnosti lze uvést jednání, kdy soused sousedovi záměrně vhazuje do schránky reklamní letáky, aby tím schránku zahltil, nebo záměrně parkuje své vozilo na pozemní komunikaci přes oba parkovací pruhy, aby zabránil ostatním sousedům zde parkovat atd. V případě „vybrždování“ řidiče jiným řidičem se však nejedná o schválnost, ale lze jej podřadit pod speciální skutkovou podstatu přestupku podle § 125c odst. 1 písm. k) zákona č. 361/2003 Sb. o provozu na pozemních komunikacích.¹²⁸

Přestupkové jednání ze strany nepřímého pachatele není ani v tomto případě vyloučeno. Jak už bylo uvedeno výše, nepřímý pachatel vždy jedná úmyslně (§ 12 odst. 2 přestupkového zákona) a pro spáchání přestupku může užít jinou osobu (živého nástroje), která není trestně odpovědná (např. pro nepříčetnost, nebo nedostatek věku), anebo proto, že jednala ve skutkovém omylu. Není zde vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele přestupku, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přestupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přestupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přestupcích, to není výslovně uvedeno.¹²⁹

U odpovědnosti právnické osoby, která se dopustí přestupku proti občanskému soužití – schválnosti podle § 7 odst. 2 písm. b), bod 3. zákona o některých přestupcích, platí i zde objektivní odpovědnost, která vzniká bez ohledu na zavinění fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě. Je zde pouze vyžadováno, aby existovalo protiprávní jednání, jeho negativní následek a příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem.¹³⁰ Schválnosti se pak může dopustit právnická osoba, např. obec, která má spor s vedlejší obcí tím, že pověří svého zaměstnance, aby místo na skládku navezl do vedlejší obce

¹²⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 167–168

¹²⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 168–169

¹³⁰ POTĚŠIL, Lukáš, David HEJČ and Jiří VALDHANS. *DNY PRÁVA 2017 – DAYS OF LAW 2017 Část VIII. – Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 321 pp. ISBN 978-80-210-8955-6, str. 281

komunální odpad a před obecním úřadem jej vysypal. U právnické osoby nelze posoudit vnitřní psychický stav pachatele (zavinění), jak je tomu u fyzické osoby, jelikož se nejedná o živou osobu, ale o uměle vytvořený útvar. Proto při posouzení odpovědnosti bude užito zásady objektivní odpovědnosti a přičitatelnosti. I v tomto případě však musí správní orgán posoudit možnost souběhu mezi odpovědností fyzické a právnické osoby, zda fyzická osoba, jednající za právnickou osobu, neplnila znaky přestupku fyzické osoby (viz výše). Vysypáním komunálního odpadu by měl správní orgán zkoumat, zda uvedený zaměstnanec měl, či neměl osobní zájem na vysypání komunálního odpadu před obecním úřadem, např. pro jeho osobní spor se starostou dané obce.¹³¹

3.3.4 Jiné hrubé jednání

Ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) bod 4 a § 7 odst. 2 písm. b) bod 3 zákona o některých přestupcích, pojedná o tzv. zbytkových ustanoveních, kterými zákonodárce zahrnuje, nebo podřazuje všechna ostatní hrubá jednání. Jako v předchozích případech se jedná o přestupky spadající do kategorie s cílem narušit občanské soužití, a to do takové míry, která překračuje rámec slušnosti. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu *„Ize za hrubé jednání považovat takové jednání, které narušuje občanské soužití takovou měrou, že podle obecného názoru a přesvědčení překračuje rámec pouhé nevhodnosti (nesprávnosti). Je proto třeba důsledně odlišit jednání hrubé a jednání jinak nevhodné (např. porušení pravidel slušnosti, zdvořilosti). Za hrubé jednání se podle judikatury Nejvyššího správního soudu považuje mimo jiné i uchopení druhé osoby oběma rukama za klopy bundy v oblasti krku ve snaze si ji přitáhnout k sobě.“*¹³² Jedná se tedy o jednání, které je neslušné, nikoli však hrubě neslušné. V případě tykání policistovi však o jiné hrubé jednání nejde, chybí zde materiální znak.¹³³

¹³¹ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 60

¹³² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2010, č. j. 2 As 84/2009-64. [ASPI ID: JUD164262CZ]

¹³³ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 168–169

Za přešupek proti občanskému soužití – jiné hrubé jednání podle § 7 odst. 1 písm. c), bod 4. zákona o některých přešupcích, je jako v předchozích případech odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přešupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přešupcích, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přešupku. K odpovědnosti fyzické osoby je podle § 15 přešupkového zákona u všech případů hrubého jednání vyžadována úmyslná forma zavinění. Zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení pachatele (rysy zvláštního subjektu podle § 12 přešupkového zákona) zde nejsou vyžadovány. Pro příklad hrubého jednání lze uvést např. tahání za vlasy, pošťuchování, ale i šikanu nebo tzv. stalking (nevyžádané kontakty, dlouhodobé sledování aj.).¹³⁴

V případě odpovědnosti právnické osoby, která se dopustí přešupku proti občanskému soužití – jiného hrubého jednání podle § 7 odst. 2 písm. b), bod 3. zákona o některých přešupcích, půjde i zde o objektivní, nikoli absolutní odpovědnost (viz výše).¹³⁵ Odpovědnost právnické osoby za přešupek je založena na objektivní, nikoli absolutní odpovědnosti, s možností se jí zprostit (liberace), jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, aby přešupku zabránila. To se odvíjí od povahy vykonávané činnosti a s nebezpečnými následky, které touto činností může vyvolat či způsobit. V rámci ochrany před společensky škodlivým jednáním je pak oprávněna po právnické osobě požadovat, aby takové úsilí vynaložila. Nesmí se však jednat o mimořádné nákladné úsilí, vymykající se racionálním postupům právnické firmy. V takovém případě by se již jednalo o absolutní objektivní odpovědnost.¹³⁶

Za přešupek vyhrožování újmou na zdraví, nepravdivé obvinění z přešupku, schválnost a jiné hrubé jednání „lze uložit“ podle § 7 odst. 4 b) zákona o některých přešupcích, nepodnikající fyzické osobě nebo právnické osobě

¹³⁴ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přešupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 168–169

¹³⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přešupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5, str. 196

¹³⁶ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 128-129

pokutu do výše 20 000 Kč. Díky slovnímu obratu „lze uložit“ může správní orgán uložit mírnější pokutu, případně napomenutí, nebo od uložení správního trestu dokonce upustit, shledá-li pro to pádné důvody.¹³⁷ V případě zjištění opakovaného spáchání přestupku lze podle § 7 odst. 5 zákona o některých přestupcích uložit pachateli pokutu až do výše 30 000 Kč, nebo podle § 52 přestupkového zákona omezující opatření, viz výše.¹³⁸

3.4 Omezení nebo znemožnění výkonu práv příslušníků národnostních menšin

Národnostní menšina je společenství občanů ČR, kteří žijí na území ČR, ale díky kultuře, zvykům, etnickému původu a jazyku se zpravidla od ostatních občanů odlišují. Jedná se o menšinu obyvatelstva (minoritu), která společným úsilím o rozvoj a zachování vlastní svébytnosti (jazyka, kultury), včetně ochrany historicky utvořených společenských zájmů, projevuje vůli být považována za národnostní menšinu. Příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se společně s dalšími příslušníky hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny.¹³⁹

Článek 3 odst. 1 Listiny dále ukládá, že „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“¹⁴⁰ Přestupku se tedy dopustí ten, kdo omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin. Antidiskriminační směrnice Rady EU 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, která byla do právního řádu ČR implementována zákonem č. 273/2001 Sb. o právech

¹³⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 169

¹³⁸ KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Komentátor. ISBN 978-80-7502-383-4, str. 888–889

¹³⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 170

¹⁴⁰ *Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, Listina základních práv a svobod*. (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2023-12-04]

příslušníků národnostních menšin, se zavedla zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Díky novelizaci přestupkového zákona se kromě fyzické osoby pachatele může přestupku dopustit nepodnikající fyzická, podnikající fyzická osoba a právnická osoba. Ustanovením § 7 odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích je chráněno občanské soužití před zásahy do práv příslušníků národnostních menšin, spočívající at' už v úplné nebo částečné diskriminaci (rozlišování na základě rasy, náboženského přesvědčení, politického přesvědčení, pohlaví, věku, druhu apod.).¹⁴¹

Za omezování nebo znemožňování příslušníkům národnostní menšiny výkon práv podle § 7 odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích, je stejně jako u ostatních přestupků proti občanskému soužití odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba příčetná, v den spáchání přestupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přestupcích, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přestupku, kdy v tomto případě postačí nedbalost. Zákon výslovně nestanoví, že je třeba úmyslného zavinění (§ 15 odst. 3 přestupkového zákona). Jako příklad lze uvést jednání učitele, který při školní výuce zakazuje žákovi ukrajinské národnosti užívat jména a přímení v jazyce jeho národnostní menšiny.¹⁴²

Právnická osoba, která se dopustí přestupku podle § 7 odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích, je odpovědná bez ohledu na zavinění. Zákon právnickým osobám stanovuje celou řadu povinností, aby byla zajištěna ochrana veřejných zájmů a řádné fungování veřejné správy. Povinnosti jsou ukládány přímo právnickým osobám, proto je nepodstatné, která fyzická osoba za ni jednala zaviněně, ale zda právnická osoba vynaložila veškeré úsilí ke splnění povinností, které jsou jí správním řádem uloženy. Předpokladem pro přičtení přestupku konkrétní právnické osobě v důsledku jednání fyzické osoby (§ 20 odst. 2 přestupkového zákona) je, že tato osoba jednala za právnickou osobu v přímé

¹⁴¹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 170

¹⁴² STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 124-126

souvislosti s její činností, v jejím zájmu a k jejímu prospěchu. Při spáchání přestupku v souvislosti s činností právnické osoby není však rozhodné, zda byl spáchán ku prospěchu, nebo v jejím zájmu. Výjimku však tvoří tzv. excesivní chování fyzických osob, které je také přičitatelné právnické osobě,¹⁴³ např. jednání úřednice městského úřadu, která se odmítá bavit s příslušníkem národnostní menšiny jen proto, že je to Rom.¹⁴⁴

Odpovědnost podnikající fyzické osoby vzniká při kumulativním splnění podmínek, vyplývajících z porušení právní povinnosti, která je uložena podnikající fyzické osobě nebo obecně fyzické osobě. Z jednání fyzické nebo podnikající fyzické osoby přičitatelné právnické osobě, nebo při porušení povinností při podnikání podnikající fyzické osoby, nebo v přímé souvislosti, v zájmu a ku prospěchu podnikající fyzické osoby. Podnikající fyzická osoba se od právnické osoby odlišuje tím, že jedná sama nebo prostřednictvím dalších fyzických osob, jejíž jednání při posouzení odpovědnosti přičitatelné podnikající fyzické osobě, čímž se odlišuje od právnické osoby, která nikdy nejedná sama. Odpovědnost je zde však stejná jako odpovědnost právnické osoby, tedy objektivní s možností liberace (viz výše), nemají však za porušení právních povinností stanovených normami správního práva shodný režim.¹⁴⁵

Podnikající fyzická osoba je pak odpovědná i za přestupek, není-li zjištěna konkrétní fyzická osoba pachatele, jejíž jednání je jí přičitatelné. Postačí, že k jednání fyzické osoby skutečně došlo, ale nepodařilo se zjistit konkrétního zaměstnance, který uloženu právní povinnost podnikající fyzické osobě, při její činnosti a v přímé souvislosti s touto činností, k jejímu prospěchu nebo v jejím zájmu porušil. Jedná se zejména o případy při podnikající činnosti fyzické osoby. Není však vyloučeno přičítání jednání několika fyzických osob podnikající fyzické osobě, přičemž se podařilo ztotožnit jen některou z nich. Souběžná odpovědnost podnikající fyzické osoby a fyzické osoby také není vyloučena. Odpovědností

¹⁴³ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 124-126

¹⁴⁴ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 155

¹⁴⁵ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 62–64

fyzické osoby podnikající za přešupek není dotčena odpovědnost fyzických osob, a naopak odpovědností fyzických osob není dotčena odpovědnost fyzické osoby podnikající za přešupek.¹⁴⁶

U fyzické, právnické a fyzické osoby podnikající není vyžadována zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele přešupku, jak je tomu u speciálního subjektu (§ 12 přešupkového zákona). Pokus zde není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přešupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přešupcích, to není výslovně uvedeno. Postup při ukládání správního trestu za přešupek omezování nebo znemožňování příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin, je zde stejný jako u přešupku úmyslného narušení občanského soužití podle § 7 odst. 4 b) přešupkového zákona s výjimkou, že u nepodnikající fyzické osoby postačí zavinění z nedbalosti a bez ohledu na zavinění odpovídá stejně jak podnikající fyzická, tak právnická osoba.

Fyzické osobě, právnické osobě a podnikající fyzické osobě lze uložit pokutu do výše 20 000 Kč. Díky slovnímu obratu „lze uložit“ může správní orgán uložit mírnější pokutu, případně napomenutí, nebo od uložení správního trestu dokonce upustit, shledá-li pro to pádné důvody. U vyjmenovaných přešupků je taktéž sledována recidiva, proto správní orgán při ukládání trestu vždy vychází z ust. § 7 odst. 5 zákona o některých přešupcích, podle kterého lze pachateli uložit pokutu až do výše 30 000 Kč. Nepodnikající fyzické osobě lze kromě správního trestu také uložit omezující opatření.¹⁴⁷

3.5 Způsobení újmy pro důvody vymezené zákonem

Přešupku podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona o některých přešupcích se dopustí nepodnikající i podnikající fyzická osoba, nebo právnická osoba tím, že způsobí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho

¹⁴⁶ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 128–129

¹⁴⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přešupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 174

etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, věk, zdravotní postižení, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho rodinný stav.¹⁴⁸

V tomto případě je zájem chráněný zákonem stanoven jako ochrana určité skupiny osob, která se odlišuje od jiných osob (např. zdraví/nemocní, politicky jinak smýšlející, věřící/nevěřící atd.), před projevy diskriminace, ať už ve formě přímé, či nepřímé, nebo jako obtěžování pro důvody uvedené v zákoně (viz čl. 3 Listiny, Všeobecná deklarace lidských práv, Evropská úmluva o ochraně lidských práv atd.). K naplnění skutkové podstaty je zde vyžadována pohnutka (vnitřní podnět, který pachatele vede k rozhodnutí spáchat přestupek), vyjádřená slovy „že pachatel způsobí jinému člověku újmu...“¹⁴⁹

Za způsobení újmy pro důvody vymezené zákonem, je i v tomto případě odpovědná nepodnikající fyzická osoba, tedy osoba přičetná, v den spáchání přestupku starší 15 let, na kterou se nevztahuje § 4 zákona o některých přestupcích, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky tohoto přestupku. Podle § 15 přestupkového zákona je u odpovědnosti fyzické osoby za přestupek vyžadováno zavinění, kdy v tomto případě zákon výslovně nestanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Proto ke spáchání tohoto přestupku postačí nedbalost (§ 15 odst. 3 přestupkového zákona). Jako příklad lze uvést jednání, kdy např. taxikář odmítne odvézt pár z důvodu jejich sexuální orientace, nebo vyhazovač před diskotékou neumožní vstup návštěvníkovi z důvodu barvy jeho pleti.¹⁵⁰ Nejčastěji se tedy jedná o projevy diskriminace, ať už ve formě přímé, či nepřímé, kterých se může dopustit kdokoli.

¹⁴⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 173

¹⁴⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 174

¹⁵⁰ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 176

Právnícká osoba, která se dopustí přestupku podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona o některých přestupcích, je odpovědná bez ohledu na zavinění. Ani zde se však nejedná o absolutní odpovědnost, ale odpovědnost objektivní (viz výše). Za přestupek je pak odpovědná i v případě, že k naplnění znaků skutkové podstaty přestupku došlo jednáním fyzické osoby, které jí je přičítané. Musí se však jednat o fyzickou osobu, která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě při její činnosti, v přímé souvislosti s její činností nebo ku prospěchu či v jejím zájmu. Z výčtu osob, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě, jde v případě uvedeného přestupkového jednání demonstrovat na fyzické osobě, která plní úkoly právnické osoby, jako jsou například podnikatelé (fyzické osoby, navenek vystupují jako právnické osoby), tedy plní její úkoly, i když v některých případech jedná samostatně.¹⁵¹ Jako příklad odpovědnosti právnické osoby lze uvést počínání „zaměstnavatele, který v inzerátu s volným pracovním místem odmítá přijmout osoby jiné barvy pleti než bílé.“¹⁵²

Odpovědnost podnikající fyzické osoby je zde stejně jako u právnické osoby postavena na zásadách objektivní odpovědnosti a přičitatelnosti, s možností liberace (viz výše). Fyzická osoba podnikající však může jednat sama za sebe tím, že poruší určitou povinnost, nebo prostřednictvím fyzických osob. Zákon pak vymezuje osoby, jejichž přestupkové jednání je fyzické osobě podnikající přičitatelné. Jedná se zejména o osoby, které za podnikající fyzickou osobu jednájí při jejím podnikání, v přímé souvislosti s podnikáním, k jejímu prospěchu, nebo v jejím zájmu, čímž naplní znaky skutkové podstaty přestupku, za který je odpovědná podnikající fyzická osoba. Zánik odpovědnosti nevzniká ani v případě, kdy podnikající fyzická osoba, která je pachatelem, přestane být podnikatelem.¹⁵³ Jako příklad přičitatelného jednání podnikající fyzické osobě lze např. uvést

¹⁵¹ BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6, str. 128-129

¹⁵² STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 174

¹⁵³ MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4, str. 63-64

jednání zaměstnance restaurace, který odmítne obsloužit homosexuální pár, nebo rodinu židovského vyznání.¹⁵⁴

Ve všech případech osob odpovědných za způsobení újmy pro důvody vymezené v ust. § 7 odst. 3 písm. b) přestupkového zákona nejsou zvláštní rysy, jako jsou vlastnosti, způsobilost, nebo postavení pachatele (subjektu ve smyslu § 12 přestupkového zákona) vyžadovány. Proto se uvedeného přestupku může dopustit kdokoliv.¹⁵⁵ Ani v tomto případě zde pokus není trestný a současně nemůže být pachatelem organizátor, návodce a pomocník ve smyslu § 13 odst. 4 přestupkového zákona, jelikož v ust. § 7 zákona o některých přestupcích to není výslovně uvedeno. Postup při ukládání správního trestu za způsobení újmy pro důvody vymezené zákonem bude i zde stejný, jako u přestupku úmyslného narušení občanského soužití dle § 7 odst. 4 b) zákona o některých přestupcích s výjimkou, že u nepodnikající fyzické osoby postačí zavinění z nedbalosti a bez ohledu na zavinění odpovídá stejně jak podnikající fyzická, tak právnická osoba.

Fyzické osobě, právnické osobě a podnikající fyzické osobě lze uložit pokutu do výše 20 000 Kč. Díky slovnímu obratu „lze uložit“ může správní orgán uložit mírnější pokutu, případně napomenutí, nebo od uložení správního trestu dokonce upustit, shledá-li pro to pádné důvody. U vyjmenovaných přestupků je taktéž sledována recidiva, proto správní orgán při ukládání trestu vždy vychází z ust. § 7 odst. 5 zákona o některých přestupcích, podle kterého lze pachateli uložit pokutu až do výše 30 000 Kč. Nepodnikající fyzické osobě lze kromě správního trestu také uložit omezující opatření.¹⁵⁶

¹⁵⁴ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 176

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 176

4. ZNEVÁŽENÍ POSTAVENÍ ÚŘEDNÍ OSOBY VS. UBLÍŽENÍ NA CTI

V případě znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci se může jednat i o nedbalostní jednání, které upravuje § 5 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích a spadá do kategorie přestupků proti veřejnému pořádku. Tento přestupek má za cíl ochránit vážnost autority veřejné moci před jejím znevážením, za což hrozí pachateli sankce. Základ tvoří ochrana komunikace např. mezi úředníkem a fyzickou osobou s ní jednající, nikoli jednání mezi úředníky navzájem. Jedná se o ty situace, kdy jednání fyzických osob dosahuje takové intenzity, která se i přes velkou dávku tolerance a velkorysosti stává pro úřední osoby neúnosnou. Vždy však závisí na okolnostech dané situace, tedy jakým způsobem došlo jednáním fyzické osoby k podstatnému snížení důstojnosti orgánu veřejné moci při výkonu jeho pravomoci. Může jít například o nepravdivé obvinění z nečestného jednání, ve snaze znevážit autoritu a morální vlastnosti úřední osoby v očích služebně nadřizené úřední osoby, ale také o extrémně hrubé urážky za hranou slušnosti.¹⁵⁷

Společným jmenovatelem je úřední osoba ve smyslu § 127 trestního zákoníku, kam patří úředníci, policisté, strážníci, popřípadě další úřední osoby, které při výkonu pravomoci nikdy nejednají sami za sebe, ale za orgán veřejné moci. Proto je při naplnění skutkové podstaty důležité, aby k znevážení úřední osoby došlo při výkonu její pravomoci, s cílem ohrožit chod orgánu veřejné moci. Ustanovení § 5 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích ukládá, že k naplnění znaků skutkové podstaty tohoto přestupku je zapotřebí, aby byl spáchán na úřední osobě při výkonu její pravomoci. Slovní obrat „zneváží“, nikoli „znevažuje“ dále napovídá, že se v případě spáchání uvedeného přestupku nemůže jednat o trvalý přestupek.¹⁵⁸ Vše závisí na jednotlivých okolnostech daného případu, tedy za jakých okolností došlo ke konfrontaci mezi orgánem

¹⁵⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 99-102

¹⁵⁸ § 8 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

veřejné moci a občana, včetně příčin a eskalace takového jednání, např. zda tu nehrály roli i emoce atd.

V případě cti hovoříme o vlastnosti člověka, ve které se odráží jeho morální kredit a získaná důvěra. Proto má pro člověka velký význam, ať už při utváření osobních vztahů, nebo v rámci budování pracovního postavení. Je-li osobní čest pošpiněna zesměšněním nebo urážkou, např. veřejně (v médiích), může být poškozena navždy. Sjednání nápravy bývá zdlouhavé a v některých případech i nemožné. Jedná se tedy o individuální, nepřenositelnou hodnotu, jejíž ochrana nezávisí pouze na jednotlivci, ale na celé společnosti.¹⁵⁹

Ochranu cti zaručuje již čl. 10 Listiny, podle kterého „každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“¹⁶⁰ O právu na zachování cti také hovoří občanský zákoník, kde v úvodu § 3 odst. 2 písm. a), sděluje, že „každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.“¹⁶¹ Ve smyslu § 81 občanského zákoníku však toto právo náleží pouze fyzickým osobám, které na něj mají výlučné právo. Jedná se tedy o kategorii obvykle spadající do oblasti civilního práva. U právnických osob rozlišujeme ochranu dobrého jména a pověsti.¹⁶²

Ochranu cti, dobré pověsti a vážnosti člověka je dále zakotvena i v § 184 trestního zákoníku, který hovoří, že ten „kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu,“ se dopustí pomluvy.¹⁶³ Z pohledu přestupku je ublížení na cti blíže definováno v § 7 zákona o některých přestupcích (viz výše), který odkazuje na jednání pachatele, jehož cílem je způsobit poškození nebo snížení společenského postavení a důstojnosti osoby. Při poškození společenského postavení zde

¹⁵⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 154

¹⁶⁰ *Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, Listina základních práv a svobod*. (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2024-01-15]

¹⁶¹ Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012. Občanský zákoník

¹⁶² STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 155

¹⁶³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 605

falešná obvinění, pomluvy, hanobení nebo jiné negativní projevy sehrávají velkou roli. Pomluva má nejčastěji formu sdělení nepravdivého údaje o jiném, s cílem jej poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy, nebo mu způsobit jinou vážnou újmu, jako je např. obvinění z nemravného, nebo nečestného jednání. Zesměšnění jiného spočívá v nevhodném chování, ať už za užití slov či gest, jako je zpochybňování inteligence či poukazování na tělesné vady, jako jsou koktání, zevnějšek, nebo držení těla a styl chůze. Je-li však předmětem zesměšnění způsobit jinému újmu pro jeho zdravotní stav, půjde spíše o přestupek dle § 7 odst. 4 písm. b) zákona o některých přestupcích.¹⁶⁴

U urážky na cti pak hovoříme o jednání nedbalém či neslušném, zahrnující různé formy nevhodného chování (zesměšnění), slovních útoků (pomluvy), nebo jiných reakcí, které mají za následek ponížit jednotlivce v očích veřejnosti (blíže kapitola 3.1). Podle názoru Nejvyššího správního soudu *„úřední osoba, resp. oprávněná úřední osoba z titulu výkonu své funkce neztrácí základní lidská práva a svobody, deklarovaná Listinou základních práv a svobod a jakkoli je vztah občan – „úředník“ v mnohém asymetrický, i zde platí určitá všeobecně uznávaná pravidla slušnosti a občanského soužití; není proto důvod, aby byl „úředník“ z ochrany garantované § 49 citovaného zákona vylučován.“*¹⁶⁵ Úřední osoby neztrácejí základní lidská práva a svobody a mělo by se k nim přistupovat s respektem. Ochrana úředních osob v souladu s § 7 zákona o některých přestupcích je důležitá pro zachování funkce právního státu, motivaci lidí pro práci ve státní správě a důvěru lidí v tuto autoritu. Podle nálezu ústavního soudu *„by jednání policistů, jakožto osob v úředním postavení, mělo být otevřené veřejné kritice a stížnostem v rámci vnitřní kontroly, k čemuž dodává, že úřední osoby obecně musí snést větší míru kritiky než soukromé osoby.“*¹⁶⁶ Otevřená kritika a možnost podávání stížností na práci úředních osob jsou v rámci zajištění

¹⁶⁴ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 155

¹⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, sp. Zn. 2 As 35/2010–62. [ASPI ID: JUD166697CZ]

¹⁶⁶ *Nález Ústavního soudu ze dne 9. ledna 2024, sp. Zn. III. ÚS 1459/22. (nález) Online. In: Ústavní soud. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/3-US-1459-22_AN.pdf [cit. 2024-02-04]*

transparentnosti a odpovědnosti důležité. Nesmí se však jednat o nepravdivé tvrzení s cílem pošpinit čest úřední osoby, nebo ji zdiskreditovat v očích veřejnosti.

Hlavní rozdíl mezi znevážením postavení úřední osoby a ublížením na cti, lze spatřovat v zájmu chráněným zákonem, kdy u znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci jsou chráněny autorita a důstojnost úřední osoby při výkonu její pravomoci, zatímco u ublížení na cti jsou chráněny čest a důstojnost osoby jako takové. Znevážit postavení úřední osoby se pak pachatel může dopustit verbálně, nebo neverbálně, zatímco pro ublížení na cti je typické verbální jednání. Dále při znevážení postavení úřední osoby postačí nedbalost s cílem úřední osobu znevážit, zatímco ublížení na cti vyžaduje úmysl někoho urazit. U přestupku znevážení postavení úřední osoby je odpovědná pouze delikátně způsobilá fyzická osoba, jejíž mentální schopnosti, dané zejména věkem a momentální přičetností (duševní stav), dovolují rozpoznat protiprávnost svého jednání, nebo jej ovládnout.¹⁶⁷

Přestupkem podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích není chráněna čest úřední osoby. Ochrana cti je upravena v § 7 odst. 1 písm. a), potažmo § 7 odst. 2 písm. a) zákona o některých přestupcích, kdy se jedná o tzv. individuální objekt přestupku (konkrétní zájem). Rovněž i druhový objekt (skupinový) je u těchto přestupků jiný. Přestupkem podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích je chráněn veřejný pořádek (spořádaný vztah mezi veřejnou mocí a jednotlivcem), zatímco u přestupku podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích je chráněno občanské soužití (vztahy mezi jednotlivci).¹⁶⁸ Jako příklad rozdílu mezi těmito přestupky uvádím případovou studii (viz níže).

¹⁶⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-521-7, str. 170

¹⁶⁸ Tamtéž

5. KAZUISTIKA

Pro bližší pochopení problematiky přestupků proti občanského soužití a znevážení postavení úřední osoby je cílem této kapitoly přiblížit na konkrétní případové studii postup policejního orgánu při řešení pomluvy, jejímž terčem se stal strážník městské policie. Jedná se o případ vycházející z mé praxe, jehož prostřednictvím chci poukázat na možnosti řešení této problematiky, i když výsledek nebývá vždy pro oběť uspokojivý.

Případová studie

Popis

Dne XX.XX.XXXX byly prostřednictvím útvaru SKPV zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), pro podezření ze spáchání trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, které se měl dopustit pan XXX XXX, nar. XX.XX.XXXX (dále jen „pachatel“) tím, že dne XX.XX.XXXX v blíže nezjištěné době a místě, prostřednictvím internetového serveru pro sdílení videosouborů YouTube, zveřejnil video záznam, ve kterém pana XXXXXX XXXXXX, nar. XX.XX.XXXX (dále jen „poškozený“), strážníka městské policie XXXXX, nepravdivě obvinil z výkonu služby pod vlivem alkoholu, čímž mu měl prostřednictvím veřejné sociální sítě způsobit u spoluobčanů a rodinných příslušníků újmu na jeho vážnosti a dobré pověsti.

Rozbor případové studie

Protiprávnímu jednání, pro které byly zahájeny úkony trestního řízení, předcházel incident ze dne XX.XX.XXXX, čase XX:XX hod., ve kterém pachatel na ul. XXXXXXXXXXX, u č. p. XX, XXXXX, v blízkosti služebny městské policie motorovým vozidlem zn. BMV rz: XXXXXXXX, nejprve zahradil zde zaparkované vozidlo strážníků městské policie, rz: XXXXXXXX, s tvrzením, že po zastavení požil „žvýkací tabák“, proto již nemůže z místa odjet. S tímto tvrzením se pak domáhal řešení přestupkového jednání podle § 54 zákona č. 361/2003 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „silniční zákon“), chůze mimo přechod, kterého se měl dopustit poškozený, který při příchodu ke

služebnímu vozidlu městské policie nevyužil přilehlého chodníku, a cestu ze služebny si tak zkrátil. Pachatel poté z uvedeného důvodu odmítal, uvolnil cestu a při jednání s poškozeným pořizoval videozáznam. Současně se dožadoval řešení uvedeného přestupku, ať už ze strany jeho kolegů, přivolané hlídky Policie ČR a následně i kontrolního orgánu městské policie XXXXX. Přes opakované žádosti poškozeného pak pořídil videozáznam o provedení orientační dechové zkoušky na přítomnost alkoholu v dechu, s negativním výsledkem, kterou inicioval přivolaný kontrolní orgán. Tento záznam v sestříhané a upravené podobě pak dne XX.XX.XXXX zveřejnil na YouTube, kde kromě uveřejnění provedení dechové zkoušky byl poškozený dále dehonestován opakováním vulgarismů, které z jeho strany zazněly při projednávání přestupkového jednání (chůze mimo přechod), čímž měl poškozenému, prostřednictvím veřejné sociální sítě, u spoluobčanů a rodinných příslušníků způsobit újmu na jeho vážnosti a pověsti.

Po zajištění výpovědí všech zúčastněných, kteří byli incidentu přítomni a vyhodnocení kamerových záznamů, ať už ze strany městské policie, nebo z uveřejněného videa na YouTube, však dospěl šetřící policejní orgán k názoru, že uvedené jednání ze strany pachatele nenaplnilo všechny znaky přečinu pomluvy dle ust. § 184 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, pro které byly zahájeny úkony trestního řízení. Na zveřejněném záznamu, nebo zajištěných záznamech městské policie pachatel poškozeného nijak neosočil, ani nenařkl, že je ve službě pod vlivem alkoholu a současně nežádal, aby u něj byla ze strany kontrolního orgánu provedena dechová zkouška. Pouze záměrně, tzv. vybíravým způsobem formuloval slova, jako reakci na chování poškozeného, kdy zúčastněným sdělil, „že on sám je vulgární pouze v případě, když je opilý a jelikož přítomný strážník, poškozený byl vulgární, domníval se, že může být také opilý“. Fakt, že celý incident byl vyvolán za účelem pořízení orientační dechové zkoušky u strážníka městské policie, s cílem poukázat na přestupkové jednání strážníků městské policie byl ze záznamu evidentní, ale díky postupu kontrolního orgánu městské policie, kteří provedení dechové zkoušky na veřejnosti iniciovali, tak sami přispěli k pořízení videonahrávky o jejím průběhu.

Zhodnocení případové studie

Tato případová studie, vycházející z praxe, demonstruje, že k naplnění znaků přečinu pomluvy nestačí pouhý fakt, že pachatel nevybíravým způsobem dehonestuje strážníka městské policie prostřednictvím sociální sítě, ale že k naplnění všech znaků skutkové podstaty přečinu pomluvy dle ust. § 184 trestního zákoníku je zapotřebí, aby sdělení nepravdivého údaje značnou měrou ohrozilo vážnost pomlouvaného u spoluobčanů, což je hodnoceno podle okolností konkrétního případu, zejména s přihlédnutím k postavení dotčené osoby, a hlavně k povaze sdělovaného údaje, okolnostem sdělení a prostředkům šíření takové informace. Sdělení, nebo šíření nepravdivé informace by pak značnou měrou mělo poškodit pomlouvaného v zaměstnání, za které se považuje např. přeřazení na nižší či méně odpovědnou funkci, nebo dokonce výpověď.¹⁶⁹ V uvedeném případě však ani jeden tento následek nenastal. Proto na základě nashromážděných důkazů a zjištěných informací šetřící policejní orgán vyhodnotil jednání pachatele jako přestupek proti občanskému soužití, ublížení na cti dle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích, který byl následně podle § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdán správnímu orgánu k projednání.

Z vybrané případové studie však vyplývá mnohé pochybení při řešení celé situace. Sami strážníci městské policie mohli přestupkové jednání vyřešit mezi sebou. Dále přivolaná hlídka Policie ČR při objasnění celého incidentu mohla také postupovat obdobně, což se nestalo a věc byla ponechána v dikci přivolaného kontrolního orgánu městské policie. Následné počínání kontrolního orgánu pak nelze hodnotit kladným způsobem. Místo toho, aby orientační dechovou zkoušku s poškozeným provedli v nedaleké služebně a o výsledku informovali pachatele, sami ji na veřejnosti iniciovali, čímž přispěli k pořízení videozáznamu o jejím provedení.

Šetřící policejní orgán se při řešení celého případu nejprve zabýval otázkou způsobené újmy, která v případě trestného činu pomluvy prokázána nebyla. Skutek pak vyhodnotil jako přestupek proti občanskému soužití, ublížení na cti dle

¹⁶⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 615

ust. § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích. Vyobrazením osoby poškozeného v pozici přestupce, podstupující dechovou zkoušku při výkonu povolání, došlo bezesporu k narušení jeho reputace v zaměstnání a v osobním životě, ne však v takové intenzitě, aby jej značnou měrou poškodilo v zaměstnání. Zesměšnění jeho osoby v očích veřejnosti pak bylo umocněno uveřejněním předmětné videonahrávky na sociální síti za doprovodu jeho opakujících se vulgárních slov.

Při řešení celého případu však vyvstala otázka, zda se pachatel kromě přestupku proti občanskému soužití, ublížení na cti dle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích, dále nedopustil přestupku proti veřejnému pořádku, znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci, podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích (viz kapitola 4). V tomto případě o naplnění znaků skutkové podstaty přestupku znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci hovořit nelze. Uveřejněný záznam měl sice nad očekávání velké množství tzv. zhlédnutí, což zapříčinilo, že se kromě kolegů a rodinných příslušníků poškozeného dostal i do povědomí široké veřejnosti, ale byl uveřejněn s odstupem času, tedy v době, kdy poškozený již nebyl ve službě, tudíž nemohlo dojít ke znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Pachatel by výkon veřejné moci neznevážil v případě, kdyby při jednání s poškozeným, který v tu dobu byl ve službě, jej urážel vulgárními výrazy za hranou slušnosti, k čemuž dle zjištěných informací nedošlo.

Při posouzení šíření nepravdivé informace o úřední osobě, v tomto případě strážníka městské policie ve službě, je důležité zhodnotit konkrétní okolnosti daného případu. Vždy je třeba posoudit, za jakých okolností došlo ke střetu orgánu veřejné moci s občanem, co bylo příčinou jeho eskalace a zda útok byl veden na chod orgánu veřejné moci nebo jednotlivce. Proto je důležité, aby si jak široká veřejnost, tak i samy úřední osoby byly vědomy závažnosti jejich znevážení vyplývající z postavení, ať už ve službě nebo v rámci plnění úředních povinností a důsledků, které s sebou toto jednání nese.

Nedůkladná analýza a nesprávná klasifikace skutku patří stále mezi problémy, se kterými se policejní orgány při řešení přestupků setkávají. To má za následek průtahy v objasnění okolností celého skutku. Při řešení přestupků je pak

důležité mít povědomí o aktuální legislativě, čehož by šlo docílit lepší informovaností o jejich řešení, např. v podobě případových studií vycházejících z praxe. Proto doufám, že tato případová studie poslouží k lepší orientaci v problematice újmy na cti a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou odpovědnosti za přestupky proti občanskému soužití, jejímž cílem je popsat a vysvětlit kdo, kdy a za jakých okolností je za jejich spáchání odpovědný. Jako první je zde definován pojem přestupek a jeho základní znaky. Navazující kapitola pak obecně pojednává o odpovědnosti za přestupky. Odpovědnosti za přestupky proti občanskému soužití je pak věnována celá kapitola, kde kromě jejich výčtu je popsána odpovědnost nepodnikající fyzické, právnické a fyzické podnikající osoby za jejich spáchání. Poslední kapitola pojednává o rozdílu mezi přestupkem ublížení na cti a znevážení úřední osoby při výkonu její pravomoci, který je pak rozebrán v rámci případové studie vycházející z praxe autora.

Při psaní této práce jsem vycházel z přestupkového zákona a jeho komentáře, z publikace správního trestání, přestupkového práva a monografií autorů uvedených v seznamu literatury. Díky neurčitosti některých pojmů, kterými jsou přestupky proti občanskému soužití definovány v zákoně o některých přestupcích, nebylo tuto problematiku jednoduché popsat tak, aby čtenáři přinesla ucelený obraz o odpovědnosti za jejich spáchání, která je upravena v přestupkovém zákoně. Toho jsem docílil čerpáním informací z další odborné literatury a judikatury, díky čemuž jsem popsal problematiku odpovědnosti za přestupky proti občanskému soužití ve snaze ji přiblížit čtenáři jak odborné, tak laické veřejnosti.

Přestupky proti občanskému soužití narušují klidné a spořádané soužití osob. Posouzení jejich zavinění pak závisí vždy na konkrétním případě a pohnutkách pachatele. Proto je důležité, aby se o této problematice více diskutovalo a právní úprava se v této oblasti co nejlépe přizpůsobovala potřebám společnosti a jejímu vývoji. V rámci úvah nad touto problematikou vyvstává možnost zvážit rozšíření skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití o další delikty, které přispívají k narušování klidného soužití, jako je např. předsudečná nenávisť, „hate speech“, nebo šikana. Za zmínku dále stojí i zvýšení maximální výše pokuty za přestupky proti občanskému soužití, nebo zavedení

možnosti uložení alternativních sankcí, např. obecně prospěšné práce. Důležitou roli u přestupků proti občanskému soužití však hraje prevence a výchova k ohleduplnosti a respektování společenských norem.

Doufám, že tato bakalářská práce přispěje k pochopení problematiky odpovědnosti za přestupky proti občanskému soužití a bude užitečným zdrojem informací pro odbornou i laickou veřejnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

BOHADLO, David. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář. Komentáře* (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-052-6.

FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní. 2. aktualizované vydání*. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9.

FRUMAROVÁ, Kateřina a kolektiv. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN isbn978-80-7502-250-9.

HORZINKOVÁ, Eva a ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání*. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-7317-025-6.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Student (Leges). Praha: Leges, 2019. ISBN isbn978-80-7502-380-3.

KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou. 2. aktualizované vydání. Komentátor*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-383-4.

MÁRTON, Michal a GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-200-4.

POTĚŠIL, Lukáš, David HEJČ and Jiří VALDHANS. *DNY PRÁVA 2017 – DAYS OF LAW 2017 Část VIII. – Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 321 pp. ISBN 978-80-210-8955-6.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Přestupkové právo*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-612-5.

STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-096-0.

STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN isbn978-80-7598-521-7.

Zákonná úprava

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/2012 Sb. Občanský zákoník

Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. července 2010, sp. zn. 7 As 12/2010–65

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. září 2022, sp. zn. 6 As 101/2022–32

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2010, č. j. 2 As 84/2009–64

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. dubna 2013, sp. zn. 1 As 20/2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, sp. Zn. 2 As 35/2010

Internetové zdroje

Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, Listina základních práv a svobod. (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z:
<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, Listina základních práv a svobod. (ústavní zákon). Online. In: poslanecká sněmovna. Dostupné z:
<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

GRYGAR, Tomáš. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. *advokatnidenik.cz* [online]. 2019 Dostupné z:
<https://advokatnidenik.cz/2019/12/28/zprosteni-odpovednosti-pravnicke-osoby-za-prestupek/>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* [online]. 3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022. dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>

Vyhláška č. 520 ze dne 16. prosince 2005, o rozsahu hotových výdajů a ušlého výtěžku. (vyhláška). Online. In: zákony pro lidi. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-520>.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. ledna 2024, sp. Zn. III. ÚS 1459/22. (nález)
Online. In: Ústavní soud. Dostupné z:
https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/3-US-1459-22_AN.pdf